

RODINA

ZPRAVODAJ ODBORU RODINNÉ POLITIKY A OCHRANY PRÁV DĚTÍ

Zpráva o rodině 2020

ODDĚLENÍ KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY A SLUŽEB PÉČE O DĚTI (216)

Úvodní slovo

Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová,
ředitelka odboru rodinné politiky a ochrany
práv dětí

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

připravili jsme nový newsletter *Rodina*, jehož prostřednictvím Vás budeme pravidelně informovat o aktualitách rodinné politiky, o projektových aktivitách odboru a v neposlední řadě také o dotačních titulech na podporu rodin.

První číslo newsletteru vznikalo v tzv. době koronavirové spojené s výskytem COVID-19 v České republice, což se promítlo i do jeho obsahu. Vedle informací o standardních aktivitách odboru rodinné politiky a sociální ochrany dětí se dočtete také o tom, jak daná situace ovlivnila běžné činnosti odboru, a to včetně realizace některých projektových aktivit.

COVID-19 začal v březnu 2020 významně ovlivňovat život nás všech. V souvislosti s epidemiologickými opatřeními a jejich dopady byl na rodiny během posledních měsíců kladen velký tlak. Dovolte mi upřímně poděkovat za jejich péči, trpělivost i úsilí, s nimiž dané situaci čelily a mnohdy stále čelí. Mé poděkování patří také všem, kdo se podílí na přípravě a tvorbě prorodinných opatření a aktivit v krajích a obcích.

Závěrem mi dovoluji vás srdečně pozvat na již třetí ročník **Fóra rodinné politiky**, který se uskuteční v termínu 3. – 4. září 2020. Jedná se bezesporu o největší konferenci podporující otevřenou debatu o směřování rodinné politiky v České republice, kam tradičně zveme aktéry z nejrůznějších oblastí rodinné politiky. Více informací o této akci najdete na webových stránkách www.forumrodina.mpsv.cz/2020/.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. i. i. (dále jen „VÚPSV“) vypracoval na základě požadavku odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí Ministerstva práce a sociálních věcí další Zprávu o rodině (dále jen „Zpráva 2020“).

Poslední Zpráva o rodině byla zpracována v roce 2017 a tvořila přílohu platné Koncepce rodinné politiky. Jejím hlavním cílem bylo zachytit tehdejší aktuální situaci života rodin a proměny rodiny za předchozích téměř patnáct let, zejména trendy demografického vývoje a změny sociálně ekonomických podmínek.

Zpráva 2020 zahrnuje vyhodnocení pokračujících trendů demografického vývoje a popisuje proměny sociálně ekonomických podmínek rodin za poslední období, hlavně se však zvýšenou měrou zaměřuje na jeden ze stěžejních problémů současných rodin, kterým je jejich oslabená stabilita a důsledky, které to přináší pro různé formy rodinného soužití a jejich rostoucí diverzitu.

Témata, jimiž se Zpráva 2020 zabývá, vycházejí z obsahu a priorit Koncepce rodinné politiky 2017. Zpráva 2020 má dvě části – první obecnou, která se zabývá proměnami rodiny a stěžejními tématy rodinné politiky, a druhou specializovanou, která se věnuje příčinám a procesu rozpadu rodin a životu v rodinách vytvořených různými trajektoriemi proměn partnerského soužití.

Zpráva 2020 je založena na dostupných statistických datech a periodických statistických šetřeních a současně na sérii výběrových šetření realizovaných VÚPSV, především v letech 2017–2019. Podkladem jsou rovněž nejnovější zveřejněné analýzy, výzkumy a data k jednotlivým oblastem. Analýzy jsou podloženy poměrně rozsáhlou odbornou literaturou českou i zahraniční. Zpráva 2020 byla v květnu předložena vládě ČR, která ji vzala na vědomí.

Zpráva 2020 je dostupná na webových stránkách <https://www.mpsv.cz/web/cz/strategie-dokumenty-v-oblasti-podpory-rodiny>.

Kontaktní osoba:

Mgr. Jiřina Kunásková,
vedoucí oddělení

jirina.kunaskova@mpsv.cz

2. ročník soutěže Pečující roku

MPSV vyhlašuje i letos soutěž Pečující roku. Cílem soutěže je upozornit na opomíjené téma neformální péče a vyjádřit podporu všem, kteří svým blízkým nebo jiným potřebným tuto péči poskytují. Slavnostní vyhlášení soutěže a předání ocenění se uskuteční **3. září 2020** v rámci události Fórum rodinné politiky.

Do soutěže může být nominován kdokoli z široké veřejnosti z celé České republiky. Stačí **do 29. června 2020** vyplnit informační formulář na webových stránkách www.pecujiciroku.cz a popsat příběh nominovaného.

V Česku je již přes 1.000 dětských skupin

PROJEKT PODPORA IMPLEMENTACE DĚTSKÝCH SKUPIN (PIDS)

Ministerstvo práce a sociálních věcí si uvědomuje, nakolik je obtížné sladit rodinný a pracovní život. Z tohoto důvodu vznikl projekt *Podpora implementace dětských skupin*, který je spolufinancován z Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost a ze státního rozpočtu.

Dětské skupiny jsou nejnovější formou služby péče o děti předškolního věku. Jedná se o legislativně zakotvenou službu určenou dětem od jednoho roku do zahájení povinné školní docházky, která je mezi rodiči stále vyhledávanější. Především díky malému kolektivu a většímu počtu pečujících osob nabízí maximální přizpůsobení individuálním potřebám dítěte a velkou flexibilitu. Vedle veřejných dětských skupin, které poskytují služby rodičům z řad široké veřejnosti, vznikají také firemní dětské skupiny, které jsou jedinečným a vítaným zaměstnaneckým benefitem i významnou podporou právě při sladování rodinného a profesního života. Na začátku června bylo v České republice evidováno 1.078 dětských skupin s celkovou kapacitou pro více než 14 tisíc dětí!

Cílem uvedeného projektu je podpořit poskytovatele dětských skupin, zvýšit povědomí o službě a nastavit systém kvality dětských skupin. V každém regionu působí krajsí metodici, kteří vedle metodické podpory připravují řadu vzdělávacích akcí a setkávání, které jsou určeny stávajícím a potencionálním provozovatelům služby péče o dítě v dětské skupině. V rámci projektu je zároveň myšleno i na rodiče a organizují se pro ně semináře a setkání na zajímavá témata z oblasti výchovy a rodičovství. Bohužel s ohledem na mimořádná opatření v souvislosti s koronavirem musely být naplánované jarní akce zrušeny a posunuty do druhé poloviny roku. Ale už na toto léto se připravují víkendové školy pro pečující osoby, které budou zahrnovat praktické workshopy k fungování a provozu dětských skupin.

Velkou novinkou v projektu je udělování značky kvality dětským skupinám. Pro získání tohoto ocenění musí dětská skupina úspěšně projít Auditem značky kvality, který provádí výhradně auditní tým MPSV. Zařízení, které toto ohodnocení získá, plní nejen povinnosti dané zákony a vyhláškami, ale navíc posiluje kvalitu péče rozvíjením činností v řadě dalších oblastí nad legislativní rámec. Audit kvality je pro poskytovatele dětských skupin dobrovolný a zdarma. Mezi provozovateli dětských skupin je o toto ocenění velký zájem, a v případě splnění všech podmínek získá dětská skupina značku kvality na 2 roky. Cílem auditu je zvýšení kvality poskytované služby a zároveň prestiže samotného zařízení. „*Chceme touto cestou ocenit takové dětské skupiny, které poskytují kvalitní službu a péči o předškolní děti a stále se snaží své služby rozšiřovat a zdokonalovat. Věříme, že značka kvality přispěje ke zvýšení důvěryhodnosti dětských skupin jak v očích rodičů, tak i celkově ve společnosti,*“ uvedla ministryně Jana Maláčová.

Pro komunikaci s poskytovateli služby i rodiči fungují od začátku projektu webové stránky o dětských skupinách – www.dsmpsv.cz. Kromě základních informací, související legislativě a metodické podpoře zde mohou návštěvníci najít například přehled o zmiňovaných akcích pro poskytovatele i rodiče nebo interaktivní mapu s databází všech dětských skupin v ČR. Ta rodičům umožní snadné vyhledávání konkrétních zařízení ve vybraném městě nebo regionu. Na webu samozřejmě nechybí ani FAQ – nejčastější otázky a odpovědi, které jsou pravidelně aktualizovány. V případě dalších dotazů mohou návštěvníci využít také kontaktní formulář nebo se obrátit přímo na projektový tým.

Celkový počet DS ke dni 09.06.2020

Kontaktní osoba:

Bc. Radka Pleštilová, DiS.

věcná garantka projektu

radka.plestilova@mpsv.cz

Webové stránky projektu:

www.dsmpsv.cz

Projekt Mikrojesle spěje do finále

PROJEKT MIKROJESLE

Projekt Mikrojesle spěje po pěti letech do finále. Projektový tým nyní pracuje na třech hlavních výstupech projektu, kterými jsou: komplexní návrh nového typu služby péče o děti včetně návrhu nutných legislativních změn, ověření zájmu a možností zavedení tzv. garance místa v předškolních zařízeních pro děti od jednoho roku věku a od dvou let věku, revize a komplexní návrh systému vzdělávání pro pečující osoby.

Na webu www.mikrojesle.mpsv.cz, který vznikl v rámci projektu, průběžně zveřejňujeme aktuální informace i příběhy z jednotlivých zařízení. Téma mikrojeslí se nám také daří medializovat, například na základě našich podkladů vyšel text v dubnovém čísle časopisu Miminko.

Pandemie koronaviru zasáhla do života každého z nás. Nouzový stav a s tím související opatření se dotkla i projektu Mikrojesle. Na závěrečnou konferenci, která se uskuteční v listopadu, jsme zamýšleli pozvat kvůli sdílení dobré praxe také zástupce německé služby Tagesmutter (obdobná služba jako naše mikrojesle), bohužel ale musíme od této myšlenky upustit. Harmonogram návštěv jednotlivých zařízení bude posunut. Původně byly do června 2020 naplánovány návštěvy do 13 zařízení, termín řady z nich však musel být odložen.

Se zřizovateli mikrojeslí projektový tým komunikoval i během nouzového stavu. Některé mikrojesle fungovaly v plném či omezeném provozu (např. Mikrojesle Příšerky a Žížalky v Jihomoravském kraji, Balíček a První krůčky v Praze nebo Vochomůrky v Plzeňském kraji), jinde musely zavřít například z důvodu nedostatku hygienických pomůcek nebo nařízené karantény dětí a rodičů. Mikrojesle v Kroměříži využily neplánovanou uzavírku k šití roušek. V Mladé Boleslavi nebo v Lysé nad Labem byl provoz mikrojeslí v druhé polovině dubna 2020.

V mikrojeslích v Kroměříži se během nouzového stavu šily roušky (obrázky výše).

Mikrojesle Vochomůrky v Plzeňském kraji fungovaly během nouzového stavu v plném provozu (obrázek níže).

Mikrojesle v číslech

Z výzev vyhlášených v roce 2016 vzniklo:

- 72 zařízení (podpora 135 milionů Kč).

V roce 2019 bylo podpořeno celkem:

- 99 mikrojeslí (podpora 253 milionů Kč) – většina zařízení pokračovala v provozu v navazujících výzvách,
- nově jich vznikne 37.

Po celou dobu realizace projektu jsou členky projektového týmu v kontaktu s provozovateli a zařízení osobně navštěvují. Zřizovatelé mikrojeslí mohli navštívit semináře zaměřené na podmínky výzev, zatímco pro pečující osoby byly určeny vzdělávací semináře. V podzim 2020 bude pro pečující osoby spuštěn e-learning a koncem roku proběhne závěrečná konference projektu.

V mikrojeslích poskytuje jedna pečující osoba kvalifikovanou péči dětem od šesti měsíců do čtyř let v kolektivu maximálně čtyř dětí. Provoz mikrojeslí je zajištěn pět dní v týdnu minimálně osm hodin denně. Děti zde pobývají většinou kratší dobu, a tak se průměrně v mikrojeslích střídá sedm dětí.

Kontaktní osoba:

Mgr. Veronika Dubová,
věcná garantka projektu

veronika.dubova@mpsv.cz

Webové stránky projektu:

www.mikrojesle.mpsv.cz

Rodinná politika na úrovni krajů a obcí ČR

PROJEKT KRAJSKÁ RODINNÁ POLITIKA

Projekt Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů (zkráceně „Krajská rodinná politika“) vznikl s cílem zlepšit koordinaci celostátních a regionálních politik v oblasti podpory rodin. Hlavní ambicí projektu je podpořit aktéry rodinné politiky ve vytváření a rozvoji prostředí přátelského rodinám s dětmi v ČR, přičemž aktivity projektu cílí na zástupce státní správy a samosprávy, neziskové organizace, zaměstnavatele a v neposlední řadě na rodiny samotné. Projekt je realizován v období od 1. ledna 2017 do 31. prosince 2021.

Komplexní zaměření projektu napomáhá k rozvoji komunikace a spolupráce aktérů rodinné politiky, informovanosti vybraných cílových skupin i šíření příkladů dobré praxe rodinné politiky na krajské a místní úrovni.

Aktivity a výstupy projektu

V rámci projektu byly obsazeny pozice krajských poradců v jednotlivých krajích ČR. Ti během celého trvání realizace projektu poskytují odborné konzultace zástupcům všech cílových skupin, a to v oblasti podpory rodin, rodinné politiky a sladění rodinného a pracovního života, především na regionální a lokální úrovni. Krajské poradce rovněž připravují odborné i diskusní akce pro cílové skupiny a v neposlední řadě koordinují činnost jednotlivých regionálních platforem, jejichž členové se schází nejméně třikrát ročně a aktuálně připravují podklady pro *návrhy koncepcí rodinné politiky v jednotlivých krajích (či rozšíření stávajících koncepcí)*. Celorepubliková platforma složená ze zástupců všech krajů ČR se setkává třikrát ročně a s MPSV spolupracuje zejména na přípravě *Návrhu postupů pro systémovou komunikaci a spolupráci mezi orgány státní správy a kraji či obcemi v oblasti rodinné politiky*.

Projektový tým již vytvořil *Sborník dobré praxe rodinné politiky v krajích*, jehož elektronická verze je průběžně doplňována o další příklady dobré praxe. Dále vznikla *Metodika rodinné politiky na krajské a místní úrovni* v úplné a zkrácené verzi. Zkrácená verze metodiky je úžeji zaměřena na proces přípravy a realizace strategického dokumentu rodinné politiky na krajské a místní úrovni. V rámci osvětových aktivit byly do jednotlivých krajů distribuovány letáky obsahující informace o rodinné politice daného regionu včetně kontaktu na krajského poradce. Aktuálně jsou připravovány videospoty zaměřené na řadu oblastí rodinné politiky a dochází k finalizaci osvětové příručky pro rodiny plánující/očekávající potomka *Bude nás víc – aneb nejsme na to sami*.

Během nouzového stavu z důvodu výskytu COVID-19 realizační tým projektu vytvořil přehled odkazů (nejen) pro zaměstnavatele, který byl průběžně aktualizován na webových stránkách projektu. Po celou dobu krajské poradce zodpovídali četné telefonické a e-mailové dotazy ke stavu aktuálních opatření apod.

Všechny akce (workshopy, setkání platforem) plánované na jaro 2020 byly odloženy (nové termíny byly předběžně stanoveny na podzim 2020).

Cílové skupiny, aneb na koho se projekt zaměřuje:

- státní správa a samospráva,
- poskytovatelé služeb péče o děti v dětských skupinách,
- nestátní neziskové organizace,
- rodiče vracející se na trh práce z mateřské/rodičovské dovolené,
- rodiče s malými dětmi,
- osoby pečující o jiné závislé osoby (např. o seniory či osoby se zdravotním postižením),
- zaměstnanci a zaměstnavatelé (cílová skupina zaměstnavatelů byla do projektu přidána od roku 2020).

V rámci projektu vznikly:

- pozice krajských poradců - ve všech krajích ČR,
- regionální platformy (složeny ze zástupců místních aktérů rodinné politiky) – ve všech krajích ČR,
- celorepubliková platforma (složena ze zástupců jednotlivých krajů).

Vybrané výstupy projektu:

- [Sborník dobré praxe rodinné politiky v krajích](#),
- [Metodika rodinné politiky na krajské a místní úrovni](#),
- [Metodika rodinné politiky na krajské a místní úrovni – Zkrácená verze](#),
- *návrhy regionálních koncepcí rodinné politiky v krajích (či rozšíření stávajících koncepcí)*,
- *Návrh postupů pro systémovou komunikaci a spolupráci mezi orgány státní správy a kraji či obcemi v oblasti rodinné politiky*,
- *Analýza úrovně a fungování opatření v oblasti rodinné politiky a sladění pracovního a rodinného života v krajích ČR*,
- *Srovnávací studie rodinné politiky v krajích ČR*,
- osvětová příručka „*Bude nás víc – aneb nejsme na to sami*“,
- osvětové aktivity: semináře, workshopy, letáková kampaň, videospoty.

Informace o projektu, výstupy i kontaktní údaje všech krajských poradců naleznete na webových stránkách projektu www.rodinyvkrajich.mpsv.cz.

Kontaktní osoba:

Mgr. Kamila Vlčková,
věcná garantka projektu
kamila.vlckova@mpsv.cz

Webové stránky projektu:

www.rodinyvkrajich.mpsv.cz

Koronakrize a dopady na ženy a muže – šance do budoucna

PROJEKT 22 % K ROVNOSTI

Současná krize dopadá na muže a ženy rozdílnou měrou. Mnohé problematické jevy znásobí. Přináší však i nové výzvy a příležitosti.

Ostřeji než v dobách klidu a prosperity vypluly na povrch některé z příčin nerovného odměňování žen a mužů v České republice. Jednou z nich je i nerovnoměrné zastoupení žen a mužů dle jednotlivých oborů a s ním spojená rozdílná mzdová hladina průměrných výdělků. I proto se dopady této krize významně liší, pokud jde o ženy nebo muže. Oproti krizi v roce 2008 jsou v současné době v ohrožení zejména obory služeb (gastronomie, cestovní ruch, osobní služby). Přičemž to jsou obory, kde dle statistik převažují právě ženy. Například průvodkyně cestovního ruchu tvoří 80 % žen, recepčních v hotelích je 83 %, kadeřnic a kosmetiček najdeme 89 %. Tyto obory se vyznačují nižší mzdovou hladinou obecně ve srovnání s obory, kde převažují muži (průmyslová výroba a stavebnictví).

Nerovnoměrné zastoupení žen a mužů se týká i těch profesí, které patří k tzv. první linii. Ženy tvoří 98 % všeobecných zdravotních sester i pečovatelek v sociálních službách. Jejich průměrná mzda se pohybuje kolem 30 000 Kč. Naopak mezi policisty a hasiči najdeme jen minimum žen (5 – 14 %), jejich průměrná mzda se pohybuje kolem 40 000 Kč.

Rozdíly mezi muži a ženami jsou velmi výrazné i při **srovnání stejné pracovní pozice**. Mzdy zdravotních sester dosahují průměrně pouze 85 % mzdy zdravotních bratrů, kterých jsou v této profesi pouhá 2 %. Odborné lékařky dosahují pouze 78 % průměrné mzdy odborných lékařů.

Příčiny nerovného odměňování žen a mužů byly i hlavním tématem partnerství projektu 22 % K ROVNOSTI na konferenci Equal Pay Day, která se konala letos online 27. března. Datum je pohyblivé a je vždy stanoveno podle aktuální výše rozdílu v odměňování mezi muži a ženami. Podle posledních zveřejněných statistik činí tento rozdíl v ČR 20,1 %. Průměr zemí EU je 14,8 %. Znamená to tedy, že ženy musejí v průměru pracovat více než 2 měsíce navíc, aby dosáhly stejného výdělku jako muži.

Důležitým tématem, které by neměla setřít ani krize na pracovním trhu, je transparentnost. Srozumitelný, veřejně dostupný (v rámci organizace) a spravedlivý systém odměňování by měl být součástí personální politiky zaměstnavatelů, do jehož tvorby mohou přispět i odbory. Po společné debatě se sociálními partnery jsme připravili vzorová ustanovení do kolektivních smluv, díky nimž zaměstnavatelé získávají vodítko pro řešení této problematiky. Publikace je k nalezení na webových stránkách projektu www.rovnaodmena.cz.

Nutná karanténa a izolace přináší i jednu pozitivní šanci. A tou je flexibilita práce. Home office, digitalizace pracovních procesů, na které firmy a organizace velmi rychle přistoupily, je příslibem i do budoucna. Větší flexibilita přináší výhodu nejen ženám, ale celým rodinám, jak lépe skloubit pracovní a rodinný život. Je i šancí, jak lépe rozdělit práci v domácnosti a kolem dětí rovnoměrněji mezi partnery, tak aby tato neplacená práce neležela jen na bedrech žen a nesnižovala jejich šance na uplatnění na pracovním trhu, což nyní reálně hrozí.

Projekt 22 % K ROVNOSTI je systémový projekt Ministerstva práce a sociálních věcí pro snižování rozdílů v odměňování žen a mužů v ČR. Zapojuje do řešení všechny aktéry na úrovni veřejné správy, institucí i firmy.

- **Projekt 22 % K ROVNOSTI MPSV jako odborný partner konference [Equal Pay Day](#)**
- **On line [Mzdová a platová kalkulačka](#)**
- **[Výzkum veřejného mínění](#) v oblasti rovného odměňování**
- **[Vzorová ustanovení](#) kolektivních smluv**
- **Více informací o projektu a kontakty na www.rovnaodmena.cz**

Kontaktní osoba:

PhDr. Lenka Simerská,
věcná garantka projektu
lenka.simerska@mpsv.cz

Webové stránky projektu:
www.rovnaodmena.cz

Sociálně-právní ochrana dětí

ODDĚLENÍ KONCEPCE NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE (233) A ODDĚLENÍ KONCEPCE OCHRANY PRÁV DĚTÍ A TRANSFORMACE SLUŽEB PRO RODINY A DĚTI (234)

Koncepce ochrany práv dětí a náhradní rodinné péče

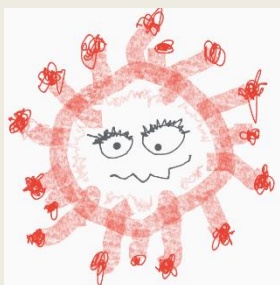
Ochrana ohrožených dětí v České republice se nadále vyvíjí, ve snaze reagovat na aktuální potřeby dětí, rodin i pracovníků sociálně-právní ochrany dětí.

V tomto roce jsou i v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a náhradní rodinné péče plánovány tyto koncepční a legislativní aktivity:

- **Novelizace zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí** – technická novela, kde je navrhováno navýšení odměny pěstounů, navýšení státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP), zavedení zaopatřovacího příspěvku pro mladé dospělé opouštějící ústavní nebo náhradní rodinnou péči a další úpravy. Proces novelizace zákona odvisí nyní především od obnovení legislativních procesů po odeznění nouzového stavu.
- Příprava nové **Strategie ochrany práv dětí** v návaznosti na Národní strategii ochrany práv dětí „Právo na dětství“ pro období 2015 – 2018.
- **Revize metodické příručky pro oblast kurately dětí a mládeže** ve spolupráci s krajskými úřady a dalšími odborníky.
- Projednání 5. a 6. periodické **zprávy o plnění Úmluvy o právech dítěte** na slyšení Výboru pro práva dítěte Organizace spojených národů (OSN).

Ochrana ohrožených dětí v období karantény

V souvislosti se situací spojenou s COVID-19, vyhlášeným nouzovým stavem a vládními opatřeními, se tým věnoval **krizové komunikaci a spolupráci s dalšími rezorty** – zodpovídal dotazy krajů, obcí či dalších aktérů, jak postupovat např. v oblasti návštěv dětí, zprostředkování a výkonu náhradní rodinné péče a mnohé další dotazy. Stanoviska a odpovědi byly též součástí **samostatné sekce vytvořené na webu MPSV**. Vydali jsme rovněž **podpůrné materiály pro ohrožené děti a profesionály**, kteří o ně pečují.

Úmluva o právech dítěte - víte, že?

- Jedná se o nejvýznamnější dokument v oblasti ochrany práv dítěte přijatý Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989. Od té doby ji s výjimkou USA ratifikovaly všechny státy světa.
- Tato Úmluva přiznává všem dětem na celém světě základní lidská práva a účastnické státy zavazuje k zakotvení konkrétních opatření na ochranu práv dětí ve svém zákonodárství.
- V ČR platí od 6. února 1991.
- Konkrétními právy jsou např. *právo znát své rodiče a právo na jejich péči, práva na ochranu před jakýmkoliv týráním, zneužíváním či nedbalým zacházením, právo na zajištění ochrany a pomoci poskytované státem, pokud je dítě zbaveno rodinného prostředí nebo právo na respektování soukromí dítěte.*
- Úmluva pamatuje rovněž na práva dětí ve specifických situacích, jako jsou děti se zdravotním znevýhodněním, děti náležející k menšinám, děti omezené na svobodě nebo děti v postavení uprchlíků. Stát má zároveň povinnost poskytnout pomoc rodičům se zabezpečením životních podmínek dítěte. Dodržování úmluvy kontroluje Výbor pro práva dítěte OSN.
- K práci s dětmi lze využít **komiksovou verzi Úmluvy**, která děti seznámí se základními právy, a to formou mikropříběhů. Odborníci mohou využít **překlad Úmluvy**, včetně souvisejících dokumentů, jako jsou komentáře Výboru pro práva dítěte. Pokud máte zájem o tištěnou verzi překladu Úmluvy, obraťte se na: Mgr. Janu Polákovou, e-mail: jana.polakova5@mpsv.cz, tel.: 778 730 512.

Co prospívá, co naopak brání účinnému naplňování Úmluvy o právech dítěte?

Nejen o tom diskutovali odborníci na **konferenci k příležitosti 30. výročí přijetí Úmluvy o právech dítěte**, kterou uspořádalo MPSV ve spolupráci s Úřadem vlády České republiky. Konference se uskutečnila za účasti náměstkyně MPSV Jany Hanzlíkové, vládní zmocněnkyně pro lidská práva Heleny Válkové a veřejné ochránkyně práv Anny Šabatové v úterý 3. prosince 2019 v Lichtenštejnském paláci v Praze. Na konferenci rovněž vystoupil s příspěvkem profesor Karel Eliáš, jeden z hlavních autorů nového občanského zákoníku. Ve svém příspěvku se zaměřil na koncepční východiska občanského zákoníku ve vztahu k nezletilým. Dále vystoupili historici profesor Jiří Knapík a docent Martin Franc, kteří připomněli změny v institucionální péči o děti v 50. a 60. letech, jejichž stíny můžeme vidět v systému dodnes. V závěrečném panelu svůj pohled sdílelo sedm odborníků z různých oblastí péče o ohrožené děti s reflexí, jak se konkrétně daří nebo nedaří naplňovat Úmluvu v jejich organizaci. I když Česká republika v oblasti ochrany práv dětí ušla poměrně velký kus cesty v oblasti legislativy, dodržování dětských práv v praxi často pokulhává. Na to se snaží MPSV reagovat mimo jiné v rámci své metodické a osvětové činnosti a v rámci projektových aktivit.

Ohrožené děti, OSPOD a ústavy - Slyšeli jste o projektu MPSV?

PROJEKT PODPORA SYSTÉMOVÝCH ZMĚN V OBLASTI SLUŽEB PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI, MLADÉ LIDI A RODINY V ČR

Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v České republice je systémovým projektem MPSV, jehož smyslem je přispět ke zvýšení kvality systému služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny. Tato sféra se bohužel dlouhodobě potýká s rezortní roztržitostí a nejednotnými přístupy a postupy ve vztahu k řešení životních situací ohrožených dětí a rodin. Projekt je proto realizován v součinnosti Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Klíčovými aktéry, na které se projekt zaměřuje, jsou zejména **zástupci krajů**, odpovědní za plánování, koordinaci a financování služeb pro děti a rodiny na svém území, **pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)**, kteří jsou koordinátory pomoci ohroženým dětem a jejich rodinám. V neposlední řadě také **pracovníci pobytových zařízení z různých rezortů**, kteří jsou v každodenním kontaktu s ohroženými dětmi či dospívajícími.

Proč se projekt soustředí na situaci dětí v pobytové péči?

Opatření pobytové péče (ústavní nebo ochranná výchova, pobyt v ZDVOP, dlouhodobý pobyt dítěte v zařízení na „dohodu“) je **výrazným zásahem do situace dítěte a rodiny**. Jak se ukazuje z praxe, pro sociální pracovníky OSPOD je velmi náročné toto opatření odpovídajícím způsobem uchopit v rámci podrobného vyhodnocení situace dítěte a rodiny (dále jen vyhodnocení) a stanovení individuálního plánu ochrany dítěte (IPOD), jež musí pro každé ohrožené dítě sestavit ve spolupráci s rodinou a dalšími aktéry. **Obtížné je zejména popsání potřeb dítěte a zhodnocení rizik spočívajících v původním prostředí dítěte a v prostředí pobytového zařízení**. Právě kvalitně provedené vyhodnocení a IPOD mohou být dostatečnou oporou pro rozhodnutí o umístění dítěte do pobytové péče, které má být ideálně **dočasným řešením situace dítěte**, nikoliv cílem. Kontinuálně má dále probíhat sociální práce s rodinou a nutná je samozřejmě spolupráce pracovníků OSPOD, pobytových zařízení a dalších aktérů sítě pomoci dle potřeb a situace rodiny. V metodě tvorby vyhodnocení a stanovení IPOD je třeba pracovníky OSPOD podpořit, proto se na to soustředí jedna z aktivit projektu.

Jak jsou vyhodnocovány potřeby ohrožených dětí?

V rámci aktivity **Přehodnocení situace dětí v ústavní péči** je pracovníkům OSPOD poskytována metodická podpora při revizi vyhodnocení a individuálních plánů ochrany dítěte (IPOD) u dětí umístěných v ústavní péči, resp. pobytové péči (dětské domovy pro děti do 3 let věku, dětské domovy, výchovné ústavy, ZDVOP a další zařízení). Podpora probíhá formou e-mailových a telefonických konzultací. Proběhla první série školení pracovníků OSPOD, další školení jsou plánována (podzim, zima 2020). Výstupem bude mimo jiné **metodika** pro pracovníky OSPOD.

Jaké jsou potřeby dětí v ústavních zařízeních?

To mimo jiné zjišťuje tým metodiků v rámci aktivity **Systematické návštěvy ústavních zařízení**, a to z toho hlediska, do jaké míry jsou v rámci ústavních zařízení naplňovány potřeby dětí uvedené v IPOD. Tým vede strukturované rozhovory s dětmi a personálem zařízení, analyzuje dostupnou dokumentaci a materiály. Ředitelům a ředitelkám je zasílána zpráva o naplnění potřeb dětí v zařízení. Souhrnné podklady budou předávány krajům či jinému zřizovateli.

Jaký bude přínos pro děti a rodiny?

Data získaná v rámci projektu budou využita pro **tvorbu krajského modelu sítě služeb pro rodiny s dítětem/děťmi umístěnými v ústavní péči a rodiny odebráním dítěte/děti ohrožené**. Výstup bude zahrnovat přehled potřeb dětí umístěných do pobytové péče a souhrnné informace o míře naplnění potřeb dětí v rámci pobytové péče. **Krajům** tento výstup poslouží jako **vodítka pro další nastavení sítě služeb pro děti a rodiny**. V plánu jsou rovněž **kulaté stoly**, které proběhnou ve všech krajích.

Projekt *Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v České republice* se zaměřuje na podporu krajů v naplňování práva dětí na život v rodině. Aktivity projektu budou postupně vykonávány na území celé ČR. Projekt je realizován od 1. 10. 2018 do 31. 5. 2022.

Kde je možné nalézt více informací?

- Shrnutí o aktivitách projektu, včetně tipů na materiály/odkazy pro dobrou praxi, najdete ve [zpravodaji V POHYBU](#).
- Na webové stránce www.budinpestoun.cz najdete utříděné informace pro zájemce o náhradní rodinnou péči.
- S výstupy předchozího projektu MPSV *Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí* se můžete seznámit na webových stránkách projektu www.pravonadetstvi.cz v sekci DOKUMENTY.

Kontaktní osoba:

Mgr. Kristýna Jůzová Kotalová
vedoucí oddělení koncepce ochrany práv dětí
a transformace služeb pro rodiny a děti
kristyna.kotalova@mpsv.cz

Webové stránky projektu:

www.pravonadetstvi.cz

Dotační tituly pro rok 2020

ODDĚLENÍ METODICKÉ PODPORY (213)

Oddělení metodické podpory (213) spravuje v dotačním roce 2020 národní dotační titul pro nestátní neziskové organizace *Rodina*, soutěž *Obec přátelská rodině a seniorům, dotační titul na výplatu státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc* a *dotační titul pro obce s rozšířenou působností na výkon činnosti v rámci agendy sociálně-právní ochrany dětí*. Oddělení metodické podpory spravovalo do roku 2020 také *Národní dotační titul veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností*, který byl však v rámci plánované systemizace převeden do správy oddělení státní a sociálního začleňování a *Národní dotační titul na podporu krajské samosprávy v oblasti stárnutí*, o jehož zrušení bylo rozhodnuto v návaznosti na úsporu státního rozpočtu pro rok 2020.

Dotace na podporu rodiny pro nestátní neziskové organizace v dotačním řízení Rodina pro rok 2020

Cílem dotačního programu je posílení významu rodiny pro společnost a především podpora služeb pro rodiny, které mají preventivní a podpůrný charakter. Služby mají posilovat rodičovské kompetence, zkvalitňovat rodinné vztahy, podporovat rodiny v péči o děti, jejich výchově a při sladění práce a rodiny, a napomáhat při předcházení a řešení krizových situací v rodině, včetně domácího násilí, týrání a zneužívání dětí. Podpora probíhá ve 2 dotačních oblastech, a to v preventivních aktivitách na podporu rodiny a v podpoře rodiny v oblasti sociálně právní ochrany dětí.

Paní ministryni Dipl.-Pol. Janě Maláčové, MSc. se podařilo pro rok 2020 navýšit stávající alokaci dotačního titulu *Rodina* z 96,5 mil. Kč na 120 mil. Kč. Zmíněné navýšení umožnilo podpořit historicky nejvyšší počet projektů. Zaevidováno bylo 341 podaných projektů od 277 nestátních neziskových organizací (dále jen „NNO“), přičemž podpořeno bylo 292 projektů. Finanční podpora byla NNO efektivně rozdělena a vyplacena ve stanoveném termínu téměř v plné alokované výši.

Nutno také podotknout, že v čase vyhlášeného nouzového stavu v souvislosti s koronavirem Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) spolu s NNO i nadále spolupracovalo a umožnilo jim plnit své závazky převedením řady aktivit do prostředí ONLINE podoby.

Vyhlášení dalšího ročníku je předpokládáno k 1. září 2020.

Soutěž Obec přátelská rodině a seniorům 2020

Dotační titul *Obec přátelská rodině a seniorům* je celostátní program na podporu obcí neinvestičního charakteru na podporu rodiny či seniorů a aktivit mezigenerační soudržnosti na komunální úrovni s celkovou alokací 12 mil. Kč (6 mil. Kč pro každou z dotačních oblastí). Obce soutěží v 5 velikostních kategoriích podle počtu obyvatel, kdy v každé z nich je stanovena maximální možná částka dotace. Cílem soutěže je podpora realizace opatření a aktivit zaměřených na rodinu a seniory a rozvoj prostředí přátelského rodinám či seniorům v obcích. Podporované aktivity a opatření bezprostředně reagují na potřeby rodin a seniorů v místě kde žijí a mohou být zacíleny také na rozvoj rodinné politiky a politiky stárnutí na komunální úrovni. Kladně je hodnocena rovněž spolupráce obce s nestátními neziskovými organizacemi na podporu rodiny a seniorů a dalšími aktéry v této oblasti.

V letošním roce bylo do soutěže obcemi, statutárními městy, městy a městskými částmi (dále jen „obce“) podáno 82 žádostí, v I. dotační oblasti *Obec přátelská rodině* bylo podáno 36 žádostí a ve II. dotační oblasti *Obec přátelská seniorům* bylo podáno 46 žádostí. Oproti roku 2019 se tedy jedná o nárůst, který byl do jisté míry zajištěn zvýšenou informovaností ze strany MPSV a spolupracujících organizací.

V průběhu května 2020 byly podané žádosti ohodnoceny. Vyhlášení vítězů a vyplacení dotací úspěšným obcím proběhlo v červnu 2020.

Slavnostní vyhlášení vítězů s předáním diplomů a šeků se uskuteční dne 23. června 2020 v Lichtenštejnském paláci za přítomnosti paní ministryně a dalších významných hostů.

Přihlášené obce rovněž zareagovaly na nepříznivou situaci způsobenou koronavirem a upravily své žádosti nebo posunuly konání aktivit tak, aby byly realizovatelné v současné době, i po ukončení nouzového stavu.

Vyhlášení dalšího ročníku je plánováno na konec roku 2020, doporučujeme ale sledovat webovou stránku Ministerstva práce a sociálních věcí, kde jsou uvedeny aktuální informace (www.mpsv.cz/web/cz/obec-pratelaska-rodine-a-seniorum).

Dotace pro kraje a hlavní město Prahu na výplatu státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Ministerstvo práce a sociálních věcí na začátku roku 2020 vyplatilo krajům České republiky a hlavnímu městu Praze částku 169 998 tis. Kč, která byla využita na výplatu státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“), a který náleží zřizovatelům za poskytnutí péče o dítě.

ZDVOP jsou svou povahou zařízení krizová, která poskytují ochranu a pomoc dětem, které se ocitly bez jakékoliv péče nebo jsou-li jejich životy, příznivý vývoj či základní práva vážně ohroženy, a dětem týraným či zneužívaným. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v poskytování ubytování, stravování a ošacení, v zajištění zdravotní péče zdravotnickým zařízením, v psychologické, výchovné a jiné obdobné potřebné péči, v poskytování poradenství a pomoci jeho rodičům (osobám zodpovědným za jeho výchovu). Tato zařízení jsou tedy v provozu 24h denně a musí být v případě volné kapacity připravena přijmout dítě. Na zajištění tohoto nepřetržitého provozu je využito vícezdrojové financování, jehož součástí je státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP.

Dotace pro obce s rozšířenou působností na výkon činností v rámci agendy sociálně-právní ochrany dětí

Pro rok 2020 obdrželo Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci státního rozpočtu na dotaci obcím s rozšířenou působností na výkon činností v rámci agendy sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „dotace SPOD“) 1 590 mil. Kč.

V rámci dotačního řízení byly podány žádosti od všech 206 obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) s celkovou žádanou částkou ve výši 1 707 mil. Kč. Začátkem dubna 2020 byla zaslána jednotlivým ORP první splátka dotace SPOD pro rok 2020 v celkové sumě 728,4 mil. Kč.

Dále Ministerstvo práce a sociálních věcí obdrželo v rámci dotačního řízení také žádosti o doplatek dotace SPOD za rok 2019 od celkem 89 ORP v celkové částce 36,5 mil. Kč.

Kontaktní osoba:

Ing. Michal Špaček,
vedoucí oddělení

michal.spacek@mpsv.cz